

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Ba-midbar

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

Uṭ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10257

שלה לך קרה מו מו

חרגום אשכנוי צב

קדשים לאלהיכם: ^{מח} אני יהוה
אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים להיות לכם
לאלהים אני יהוה אלהיכם: פ
ו יקח קרה בן יצחק בן קהת
בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב

ואון

אונד אייערם גאטטע הייליג
זיין: (מח) איך בין דער
עוויגע, אייער גאטט, דער
איך איך אויז מצרים גע-
פיהרס האבע, אייער גאטט
צו זיין: איך, דער עוויגע,
אייער גאטט!

מו (א) איינזט עמפארטע זיך
קרה זארון יצחק,
זארון קהת, זארון לוי, זאמט
דתן אונד אבירם זארוגע
אליאב, אונד

סדר קרה

תרגום אונקלוס

רש"י

קרה אלהכון: (מח) אגא יי אלהכון
די אפקית יתכון מארעא דמצרים
לטהוי לכון לאלהא אגא יי אלהכון:
מו (א) ואתפליג וקרה ברי יצחק
בר קהת ברי לוי ודתן ואבירם
בני אליאב ואון

אלהיכם * נאמן לפרע: אשר הוצאתי אתכם *
על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם
גזרותי: אני ה' אלהיכם * עוד למה נאמר
שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר העוקים לא
שבעה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלין
שכר על כרחם חני מלככם וכן הוא אומר
חס לא ביד חזקה אמלך עליכם (יחזקאל כ') *
דבר אשר למה נאמר יביאת מצרים אני הוא
שהבחתני במצרים בין טפה של בכור לשאינה
של בכור אני הוא עמיד להבחין ולסרע מן התולה קלא חילן בבגדו ואומר תכלת הוא
ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת נקושש לפרשת ע"א לומר
שהמחלל את השבת כעובד ע"א שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעורא
(נחמ"ט') ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצוות ואת שבת קדשך הודעת להם * ואף
פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצוות שנא' ועשית את כל מצוותי:
על כנפי בגדיהם * כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרים * על ארבע כנפיות * ולא בעלת
שלש ולא בעלת חמש כנגד ארבע לשונות של גאולה שנאמר במצרים והוצאתי והצילתי וגלתי
ולקחתי: פתיל תכלת * על שם שכול בכורות תרגומו של שכול תכלת ומכתם היתה בלילה וכן
צנע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חושים שנה כנגד ח' ימים ששהו
ישראל משיבאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

מו (א) ויקח קרה * פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרה * לקח את
עצמו לכד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרנס
אונקלוס

באור

מו (א) ויקח קרה, לקח עצמו לכד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה,
וזהו ש"א ואתפליג, וכן מה יקחך לנד (איוב ט"ו י"ב), לקוח איתך להפליגך משאר
בני אדם * (רש"י), ורמב"ן פי' ח"ל כי הגות הוא בלשון שיאמר ל' לקיחה בכל ענה ומחשבה
שהיא תחלת מעשה, כמו ואבשלים לקח ויב לו בחיו את מנבת (ש"ב י"ח י"ח) והוא ל' התעוררו'
אל המעשה ההוא, וכן אמרו במדרש לא לקח כלום, אלא לבו נטלו, ואעור הכתוב ויקח קרה
ודתן ואבירם ויקמו, ובא פעל ויקח בלשון יחיד לפי שהוא קדם לפועל, ולא יצטרך לשמור
בעתה, אבל ויקמו שהוא אקרוי נא בלשון רבים, ואין צורך לדברי ראב"ע שכתב שתקבר
עלת.

וַיֹּאזֶן בֶּן-פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן :
וַיִּקְמוּ לְפָנָי מִשֶּׁה וַיֵּאָמְרוּ
מִבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל חֲמוּשִׁים וּמְאֵתִים
נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאֵי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי-
שָׁם : ג וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-
אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לְכֶם

אונר און זאָהן פּלֵת , פֶּאָן
דען נאַבֶּקאַממען רֵאוּבֵן :
(ב) זיין טראַטען אויף פֶּאָר
משה , נעבנט צווייא הונדערט
אונד פֶּונפֶּציג מאַנגערן אויז
דען קינדערן ישראֵל :
פֶּירוטען דער געמיינע ,
גלידער דער ראַטזפֶּערזאַמ-
לונג , מאַנגער פֶּאָן אַנועהען :
(ג) פֶּערזאַממען זיך
ווידער משה אונד אהרן ,

אונד שפראַכען צו איהנען : איהר מאַסעט אייך צו פֶּיל אָן !
כִּי רֵא

תרגום אונקלוס

ר ש י

וַאֲזֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן : (ב) וְקָמוּ
לְאַפֵּי מֹשֶׁה וְנוֹכְרִיא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֵתָן וְחֲמוּשִׁין רַבְרָבִי בְּנִשְׂתָּא מְעָרְעֵי
זְמַן אֲנָשִׁין דְּשָׂמָא : (ג) וְאֵתְבַגְּשׁוּ
עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אֶהֱרֹן וַאֲמָרוּ לְחֹן
סְגִי לְבֹזן אַרִי

אונקלוס ואתפליגנחלק משאר העדה להחזיק
במחלוקת וכן מה יקח לבן (איוט"ו) לוקח
אותך להפליגך משאר בני אדם . דבר אשר
יקח קרה משך ראשו סנהדראות שבהם
בדברים כמו שנאמר קח את אהרן קחו עמכם
דברים (הו"ע"ד) : בן יצהר בן קהת בן לוי .
ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עמו
שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר בקהלים
אל תחד כבודי והיבן כזכר שמו על קרה

בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר בן
ישראל (דברי הימים א'ו) : דתן ואבירם .
שביל שהיה שבת ראובן שרוי בקנייתם תימנה
שכן לקהת ובניו החונים תימנה נשתמשו עם קרה במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו . ומה ראה
קרה לחלוק עם משה בתקנא על נשיאותו של אליעזר בן עוזיאל שאינהו משה נשיא על בני
קהת על פי הדבור , אמר קרה אחי אבא ארבעה היו שנת' ובני קהת וגומר עמרם
הבכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השכייה לא אחי
שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מכה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו
ומנטל את דבריו מה עשה עמד וכנס חמשים ומאתים ראשי סנהדראות רובן משבת ראובן
שכניו והם אליעזר בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא
אומר חלה קריאי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית
שכולה של תכלת סייבת בניגית או פטורה אמר להם סייבת התחילו לשחק עליו אפשר
עלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עממה :
בני ראובן . דתן ואבירם ואון בן פלתי : (ג) רב לכם . הרבה . יתר

באור

מלת אנשים : בני ראובן , דתן ואבירם ואון בן פלתי כלם היו בני ראובן , ואף שלא נמצא מבני
ראובן כ"א נמואל ודתן ואבירם בני אליעזר בן פלתי , אולי און בן פלתי מבני חכרון וכרמי היו :
(ב) ואנשים מבני ישראל , שעודו עם אנשים מבני ישראל שהתאספו עמו היו למספר חמשים
ומאתים : קראי מועד , המאובים הנקראים בכל עת התקבץ העדה : (ג) ויקהלו על משה
ועל אהרן , לפי דעת רוב המפרשים והיותר נכון ע"פ הפשט נראה שנתקנא קרה בגדולת
חזקו , ובעבור זה קרא גם במעלת הלויים אשר התליפס משה תחת הבכורים אף שהיה הוא לוי ,
ואולי

קרה מז

כִּי כָל־הָעֵדוּת כָּל־שְׁמֵי קְדוֹשִׁים
וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמְדוּעַ תְּהַנְשְׂאוּ
עַל־קֶהֱל יְהוָה: ד וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה
וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו: ה וַיְדַבֵּר אֶל־
קֶרַח וְאֶל־כָּל־עֵדְתוֹ לֵאמֹר
בִּקֶּר וַיֵּדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לְוֹ

ואת

תרגום אשכנזי צג

ד"ה גאנצע געמיינע בע"ה
שטעהט אויז לויטער הייליגן,
דען דער עוויגע איזט אונטער
איהנען: ווארום ערהעבט
איהר אייך איבער דיא פֿער-
זאממלונג דען עוויגען?
(ד) אלז משה דיזען הארטע,
פֿיל ער אויף זיין אנגעזיכט:
(ה) שפראך צו קרח אונד
צו זיינעם גאנצען אנהאנגע
זיין פֿאלגט: מאָרגען ווירד

דער עוויגע בעקאנט מאַכען, ווער איהם אַנגעהאָרט, אונד

תרגום אונקלוס

אֲרִי כָל־כְּנֻשָׁתָא כּוֹלְהוֹן קְדִישִׁין
וּבְיַיְהוֹן שְׂרָיָא שְׂכֻנְתָּא דִּי וְיָוָא דִּין
אַתּוֹן מְתַרְבְּרִין עַל קֶהֱלָא דִּי:
(ד) וַשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל אֶפְסוֹתָיו:
(ה) וַיִּמְלִיל עִם קֶרַח וְעִם־כָּל כְּנֻשְׁתֵּיהּ
לְמִימַר בְּצַפְרָא וַיְהוֹדַע יְיָ יֵת דְּכָשֵׁר

ליה

יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כולם
קדושים - כולם שמעו דברים נסיוני מפי
הגבורה: ומדוע תתנשאו - אם לקחת אתה
מלכות לא היה לך לברר לאחיד כהונה לא
אתם לבדכם שמתם נסיוני אכתי ה' אלהיך כל
העדה שמעו: (ד) ויפול על פניו - מפני
המתקת שכבר זה בידם סרחון רביעי חטאו
בעגל ויחל משה במתאוננים ויתפלל משה
במרגלים ויאמר משה ושמעו מזכרים במחלוקתו
על קרח נתרשלו ידיו משל לבן מלך סרח על
כסרח רביעית נתרשלו ידי האהוב ההוא אמר עד
מומי: (ה) בקר וידע וגומר - עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא
היה מתכוון לדמותם אמר יסורו בהם: בוקר וידע ה' את אשר לו - לעבודת ליה: זאת
הקדוש

באור

ואולי היה מהנקהלים עמו בכורים ומשכס אליו בתחבולתיו לקנא גם בעבורם, ומהם אשר
נקהלו עמו בעבור טענת להמיתו במדבר ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותו, כמ"ג הרמב"ן
ו"ל, כי בהיותם במדבר סיני לא אירע להם שום רעה, כי גם בדבר עגל שהיה החטא גדול
ומפורסם, היו המתים מועטים ונכלו בתפלתו של משה, והנה היו אוהבים אותו בנפשם
וזומעים אליו, ואלו היה אדם מורד על משה בזמן ההוא היו העם סוקלים אתו, ולכן סבל קרח
גדולת אהרן וסבלו הנכורים מעלת הלויים וכל מעשיו של משה, אבל בנואם אל מדבר פחרן
ונאפרו באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים, וכאשר חטאו במרגלים לא התפלל משה
עליהם ולא בטלה הגזרה מהם ומתו נשיאי כל השבטים במגפה לפני ה' ונגזר על כל העם שיתמו
במדבר ואם ימותו, אז היה נפש כל העם מרה והיו אומרים בלבם כי יבואו להם בדברי משה
תקלות ואז מנא קרח מקום לחלוק על מעשיו, ע"כ, והנה היו אה הנקהלים בעבור קנאת
מעלת הלויים תחת הנכורים, ובעבור קדושת אהרן על כלם, ואשר לא היו משבט לוי ולא היו גם
בכורים נקהלו בעבור הגזרה שיתמו במדבר, ועל הדרך הזה יובנו המקראות על סדר: רב
לכם, חלק רב תפסתם לכם: כלם קדושים, למה תתנשאו על העדה הלא כלם שמעו תורת
ה' ומצותיו בהר סיני: (ד) ויפול על פניו, משה לבדו נפל והתפלל לה' ואם נאמר לו משה
שיאמר לקרח: (ה) אל קרח ואל כל עדתו, עקר דבורו לקרח כי היה ראש לכל הנקהלים

וְאֶת־הַקֹּדֶשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֶת
 אֲשֶׁר יִבְחַרְבוּ יִקְרִיב אֵלָיו ;
 וְזֹאת עָשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מִחֲתוּת
 קִרְחָה וְכָל־עֲדֹתָיו : וְחָנּוּ בְהֵן
 שְׂאֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן י קָטַרְתָּ לִפְנֵי
 יְהוָה מִחֵר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־
 יבחר

אונד ווער הייליג זא ויזא ,
 דאס ער איהן פאר זיך קאמ
 מען לאסע : ווען ער ער
 וואהלט , דען ווירד ער פאר
 זיך קאממען לאסען : (ו) טהוט
 דיזען ! קרח אונד זיינע
 לייטע , נעהמט רויכפאנגען !
 (ז) טהוט פייאר הינין , אונד
 לעגט מארגען , פאר דעם
 עוויגען , רויכוערק דארין :
 ווען דער עוויגע ארדען
 ערוואהלען

ר ש י

תרגום אונקלוס

לִיָּה וְיֵת דְקַרְיֵשׁ וְיִקְרַב לְקַדְמוֹתָ
 וְיֵת דִּי יִתְרַעֵי בֵּית יִקְרִיב לְשִׂימוּ־שִׂיָּה
 (ו) דָּא עֲבִידוּ סְבוּ לְכוּז מִחֲתָתָן קִרְחָה
 וְכָל בְּנִשְׁתִּיָּה : (ז) וְחָבוּ בְּחֹזֶן אֲשֶׁתָּא
 וְשׂוּ עֲלֵיהֶן קָטַרְתָּ בּוֹסְטִין קָרַם :
 מִחֵר וְיָהִי גִבְרָא דִּיתְרַעֵי

הקדוש . לכהונה : והקריב . אותם אליו ,
 תכחזמו' והתרגום מוכיח כן ויקריב לקדמוהי
 יקריב לשימושי' . ומדרשו בקר אמר להם משה
 גבולות חלק הקדוש ברוך הוא בעולמו יכולים
 אתם להסד בקר לערב כן תוכלו לנטל את זו
 שנת' ויהי ערב ויהי בקר ויבדל כך ויבדל אהרן
 להקדישו וגו' (דברי הימים א' כ"ג) : (ז) זאת
 עשו קחו לכם מחתות . ויהי דאה לומר להם
 כך אמר להם בדרכי העכו"ם יש נמוסים הרבה
 וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם)
 מתקנים בבית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד
 וכהן גדול אחד ואתם תמשים ומשמים איש מנקשים כהונה גדולה אף אנו רוצה בךך הוא
 לכם תמשים חניב מכל היא הקטרת החניבה מכל הקרבנות וסס המות נתון בחיבו שבו
 נשרפו נדב ואביהוא לפיכך התרה בהם ויהי האיש אשר יבחר הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו
 וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו

באור

ובכלל כל שנתו שנת לי , ואח"כ לכל עדתו שהיו משאר שבטים , והכל משה להשיבם על
 טענותיהם : את אשר לו , זאת היתה תשובה על טענות הנכורים ואמר שודיע השם אם
 הנכורים לוי יהיה , כמ"ש כי לי כל בכור (לעיל ג' י"ג) , או שהמליפס בלויים , כמ"ש והיו לי
 הלוים (שם י"ב) : ואת הקדוש , הם הכהנים המקודשים , כמ"ש ויבדל אהרן להקדישו קדש
 קדשים (ד"ה א' כ"ג י"ג) , וזאת היא תשובה על מעלת אהרן . (מדברי הרמב"ן) , וכן כינת
 פירש"י את אשר לו , לעבודת לוי , ואת הקדוש , לכהונה , והקריב אליו , והקריב אתם
 אליו , והתרג' מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקריב לשימושיהי' . (עב"ל) כונתו שאין עולות והקריב
 יקריב שהקדוש או הנבחר יקריב על המזבח , כי אם שהשם יקריבו לפניו לעבודתו , והוסף
 מלת חותם , לשיפעל והקריב מוסב על אשר לו לעבודת לוי ועל הקדוש לכהונה : וטעם
 אמרו שנית את אשר יבחר ביוגומר כמ"ש הרמב"ן ז"ל , שודיע השם את אשר לו ואת הקדוש
 והקריבו חניו מחר שיטע אל מנחתו ואל מנחתם לא יסנה , ואת אשר יבחר בו לדורות לעמוד
 לשדת לפניו הוא ודרגו כל הימים יקריב אליו מחר , לומר שיהיה להם הנסיון הזה את לדורות
 עולם

יבחר יהוה הוא הקדוש רב
 לכם בני לוי: ויאמר משה
 אל קרה שמעו נא בני לוי:
 המעט מכם כיהבדיל אלהי
 ישראל אתכם מעדת ישראל
 להקריב אתכם אליו לעבוד
 את עבדת משכן יהוה ולעמוד
 לפני

ערוואה לעו ויירד, דער זייא
 געהייליגט: איהר צאפעט
 איך צו פיל אן, איהר וואהנע
 לוי! (ח) משה וואגטע צו קרה:
 הארט, איהר קינדער לוי!
 (ט) איזט דיווען איך צו וועניג,
 דאס דער גאטט ישראל
 איך האט פאן דער געמינע
 אוועקצונדערט, אונד פאר
 זיך קאממען לאסען: דען
 דינוט בייא דער וואהנע דען
 עוויגען צו פערזעהן, אונד
 פאר

תרגום אונקלוס

רש"י

הוא קדיש סגני לכוז בני לוי:
 (ח) ויאמר משה לקרה שמעו קען
 בני לוי: (ט) הועיר לכוז ארי אפריש
 אלהא דישראל יתכוון טפנישתא
 דישראל לקרבא יתכוון לקדמוהי
 לטפלת יתפלקו משקנא דוי ולטיקם
 קרם

מי שיבחר צו יבא סי וכולכם אובדים:
 מחתות כליס שחוקין בהם נחלים ויש להם
 בית יד: (ו) רב לכם בני לוי דבר גדול
 אמרתי לכם ולא טפאים היו שכך החרה בהם
 וקבלו עליהם לקרב הם חטאו על נפשותם
 שנאמר את מחתות החטאים האלה נכפשותם
 וקרה שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו
 הטעתו ראה שלשלת גדולה יובאה ממט שמואל
 ששקול כנגד משה וזרחן אמר בשבילי אחי נמלט
 וי'ד משמרו עומדו להימן והוא מבני בניו כול'
 מתנבאי ברוח הקדש שנאמר כל אלה בניס להימן (דברי הימים א' כ"ה) אמר אפשר כל הגדולה
 הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכך נשתתף לבא לאותה חוקה שמע מפי משה
 שכולם אובדים ואחד נמלט אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעמו ולא ראה יפה לפי שכיו
 עשו תשובה ומשה היה רואה, תנחומא: רב לכם. דבר גדול נטלתם בעמכם לחלוק על
 הקב"ה: (ח) ויאמר משה לקרה שמעו כח בני לוי התחיל לדבר עמו דברים רבים כיון שראהו
 קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השנט עמו ויאכדו אדבר גם אל כולם התחיל לומר
 נפס

באור

עולם שלא יחלקו לא על הכנזר ולא על זרעו לעולם, ע"כ: (ו) ושימו, כוון בנין הפעיל
 מנעו, ובא בחסרון ה"א הבנין, כמו בנינו בערים (תהלים ז"ד ח'), לינו פה הלילה
 (לקמן ד"ב ח'): רב לכם בני לוי, כבר הגדיל אלהים אתכם לכבודכם
 במעלה רבה על כל העדה ואין לכם לבקש עוד גדולה, ובכתוב הסמוך הוא מנאר דבריו:
 (ח) שמעו נא בני לוי למעלה דבר עם כל הנקהלים בכלל, ועתה ידבר רק עם שנט לוי
 אשר היו מתקמאים בכהות אהרן: (ט) המעט מכם, הדבר מועט הוא בעיניכם: את
 עבדת המשכן, להורידו ולהקישו ולשאת את הדברים המקודשים, מה שלא הותר לשאר
 השנטים

לפני העדה לשרתם: ויקרב
אתך ואת כל אחיך בני לוי
אתך ובקשתם גם כהנה: יא לבן
אתה וכל עדתך הנעדים על
יהוה ואהרן מה הוא כי תקונו
עליו: יב וישלח משה לקרא
לדתו ולאבירם בני אריאב
ויאמרו לא נעלה: יג המעט כי
תלינו קרי העליתנו

פאר דיא געמיינע צו טרעטן ,
אום ויא צו בעדינען : (י) דוך
אונד אללע דינע ברודער ,
דיא זאָהנע לוי , האַם ער
בערוּפֿען , פֿאַר אַיהן צו
קאַממען : אונד אַיהר
שטרעכט נון אויך נאך דעם
פריזטערטהומע ? (יא) ניס
דוך אין אַפֿט ! דוא אונד דיין
גאַנצער אָנהאַנג , דיא אַיהר
אַיך ווירער דען עויגען
עמפֿאָהרט ! דען וואָ אַיזט
אַהרן , דאַם אַיהר אַיך
אַיבער אַיהן בשוועררען
זאַללטעט ? (יב) משה שיקטע

הין אונד לים דהן אונד אבירם דיא זאָהנע אליאב רופֿען : ויא שפראַכען אַבער ,
וויר קאַממען ניכט הינאויף : (יג) אַיזט עז ניכט גענוג , דאַם

תרגום אונקלוס

ר ש י

קדם כנשתא לשמשותהון: (י) וקרוב
יתד בית כל אתך בני לוי עמך ובקען
אתון בעו אף כהונתא רבתא :
(יא) בכון את וכל כנשתך דאודמנתון
על יי ואהרן מה הוא ארי אתרעטתון
עלוהו: (יב) ושלח משה למקרו
לדתו ולאבירם בני אריאב ואמרו
לא נסק: (יג) הועיר ארי אסיקתנא

בהם שנינו כל בני לוי : (ט) ולעמוד לפני
העדה . לשור על הדוכן : (י) ויקרב אותך .
לאותו זירות שהרחיק מענו שאר עדת ישראל :
(יא) לבן : בשביל כך אתה וכל עדתך
הנעדים אתך על ה' כי בשליחותי עשיתי לתם
כהונה לאהרן ולא לבו הוא המחלוקת הזה :
(יב) ושלח משה וגומר . מכאן שאין מחויבין
במחלוקת שהיא משה מחזר אחריהם להשלימים
בדברי שלום : לא נעלה . פיהם הכשילם שאין
להם

באור

השנאים: לפני העדה לשרתם, להיות שומרי ישראל בהניחתם את קרבניהם: (י) ויקרב
אתך, הו"ו היא ו"ו התנאי, ושעורו וכאשר הקריב אותך ואת כל אחיך, או רם לבנכס
לבקש גם כהונה, וכן פי' ראב"ע, וכן מתורגם כל"א: (יא) לבן, אינו כטעם על כן,
כמו שפי' הראב"ע, כי הי' המאמר חסר הנשוא, והוסיף הראב"ע מלת קשרתם, על כן
קשרתם, וי"א כי ה"א הנעדים נוסף, ודעת המתרגם האשכנזי שהוא כמו שפירש"י לבן כל
הורג קין (בראשית ד' ט"ו) שהוא לשון התראה ואזהרה מבלי להודיע מה יהי' ענשו, (הטעם
דוך!) : (יב) לקרא לדתו ולאבירם, אחר שבנר עם שנט לוי רצה לדבר גם עם בני ראובן
לשמיע מה בפיהם גם הם ועל מה הם מריבים אחרי שאינם משנט לוי, והם גלו את אונת
בחסותם טענתם על התקלות שאני עליהם על ידועל הגזרה שיתנו בנדבר, כאשר הזכרתי
למעלה: לא נעלה, לשון עליה טפל על הליכה לעבודת השם או אל מקום הנבחר, וכן
אכל השופטים, כמו ועלתה יבמתו השערה (דברים כ"ז), ועלו אליה בני ישראל למשפט
(שופטים ד' ה'). (ראב"ע וראב"ע): (יג) המעט כי העליתנו, הדבר קל הוא בעיניך
להעלות

העֲלִיזוּנוּ מֵאֶרֶץ זְבַת חֶלֶב
 וּדְבַשׁ לְהִמִּיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי
 תִשְׁתַּרְרַר עָלֵינוּ גַם־הַשְׁתַּרְרָה :
 יֵד אֵף לֹא אֶל־אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב
 וּדְבַשׁ הֵבִיאֵתָנוּ וְתַתֵּן לָנוּ גַחְלֵת
 שָׂדֵה וּבָרֶם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים
 הָהֵם תִּנְקֶרֶ לֹא נַעֲלֶה : טו וַיַּחַר
 לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה
 אֵל

דאס דוא אונז אויז איינעם
 לאנדע, וואָ מילך אונד
 האָניג פֿליסט, הינויגעפֿיהרט
 האַזט, אונז אין דער וויסטע
 אומצוברינגען : דאָס דוא
 נאָך גאָר דיר איבער אונז
 דעררשאַפֿט אַנמאַסען
 וויללוט? (יד) דוא האַזט אונז
 דאָך וואָהל ניכט אין אַיין
 לאַנד געבראַכט, וואָ מילך
 אונד האָניג פֿליסט, אונד
 אונז אַקער אונד וויינבערג
 צום בעוויטצע געגעכען? וויללוט
 דוא דיוען לייטען דיא אויגען
 אוושטעכען? וויר קאַממען
 ניכט הינויף : (טו) דא ערגרימטעטשה זעהר, אונד שפראַך צו דעם עוויגען :
 זיהע

תרגום אונקלוס

אִסִּיקְתָּנָא מֵאֶרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ
 לְקַשְׁלוּתְנָא בְּמִדְבָּרָא אֶרֶץ אֲתֵרֵבְרֵבֵת
 עֲלֵנָא אֵף אֲתֵרֵבְרֵבָא : (יד) בָּרֶם לֹא
 לְאֶרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ אֶעֱלֵתְנָא
 וַיַּחַבְתָּא לָנָא אַחְסַנְתָּ חֶקְלִין וּכְרִטִין
 הָעֵינִי גּוֹבְרִיא הָאֵינִן תִּשְׁלַח לְעוֹרָא
 לֹא נִסְק : (טו) וַתְּקִיף לְמֹשֶׁה לְחֶדָא
 וַאֲמַר קָרַם יי
 לא

רש"י

להם אלא ירידה : (יד) יתתן לנו * הדבר מוסב
 על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא
 נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו מעלה
 אתכם מעיני מצרים אל ארץ טובה וגו' ר' יצחק
 הוציאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו
 אלא גזרת עלינו להמיתנו במדב' שאמרת לנו
 במדבר הזה יפלו פגריכם : העיני האנשים
 ההם תנקר וגומר . אפי' אתה שולח הנקר
 את עיניו אם לא נעלה אליך לא נעלה :
 האנשים ההם * כאדם המולה קללתו בחיורו :
 (טו) ויחר למשה מאד * כטעם עד למחר :
 אל תסן אל מנחתם * לפי פשוטו הקטרת שהם
 מקריבין לפסחך מחר אל תסן אליהם והמדרש אומר יודע אני שיש להם חלק בתמידו כבוד אף
 חלקם

באור

להעלות אותנו מארץ טובה כזאת : כי השחרר עלינו גם השחרר, שעורו כי גם השחרר
 תשחרר עלינו, כמו וזכרתם גם אותי (שמות י"ב ל"ג), עינינו גם תזכרו אותי, ור"ל לא די
 שהרעות לנו בדבר הזה, אלא שאתה חספן גם למלך עלינו : השחרר, מקור בבנין פיעל
 מנורת הכפולים ע"א התברך, והעתיד תשתרר : (יד) וחתן לנו, מלת לא מושכת
 עמה ואמרת עמה, ושעורו לא הביאותנו * אל ארץ טובה ולא נתת לנו וגומר, ור"ל כי
 אם הביאותנו אל ארץ טובה כזאת להיות לנו נחלת שדה וכרם, אז היינו סובלים שתתנהג בשורה
 עלינו, אבל עתה הניעותנו מן חספיו טוב ולא הביאותנו אל מקום אחר כמותו, ואיך תוכל לבקש
 שררה : העיני האנשים ההם הנקר, האם תוכל לנקר עיני האנשים ההם שלא יוכלו לראות,
 שלא זאת שעשית לנו דבר כדליל לעינינו הוא : לא נעלה, כלל ופרט וחזר וכלל, תחלה אמרת
 לא נעלה, ואח"כ פרט סבתו, וחזר וכלל לפיכך לא נעלה * (רשב"ם) : העיני, הם ח' לתימה,
 ואשפתה בח"פ, ולפני אות גרונית כפת"ס לבד, כמו האוכל בשר אבידו (תהלים כ"יג) :
 אל

אל תפן אל מנחתם לא חמור
אחד מהם נשאתי ולא הרעתי
את אחד מהם: טו ויאמר משה
אל קרח אתה וכל עדתך היו
לפני יהוה אתה והם ואהרן
מחר: י ויקחו איש מהתרתו

זירע יהירע אפערגאבע
ניכט גענאדיג אן! ניכט
איינעם פאן יהונען האבע
איד זיינען עזעל גענאממען,
ניכט איינען פאן יהונען
האבע איד בערליידיגט:
(טו) משה שפראך צו קרח:
דוא אונד ריינע לייטע
שטעללט אייך פאר דען
עוויגען: דוא אונד ויא אונד
אהרן, מארגען: (י) נעהמט

ונתתם

לעגטע

יערער זיינע רויכפלאננע,

רש"י

תרגום אונקלוס

לא תקבל ברענא קרבנהון לא חמרא
דחד טנהון שחרית וקא אכאישית
ית חר טנהון: (טו) ויאמר משה לקרח
את וכל בני עדתך היו זמינין לקדם יי
את ואינין ואהרן מחר: (י) וסכו וקברו
טחתייה ותתנון

חלקס לא יקובל לפניך לרכון תניחט האז ולא
תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי לא
חמורו של אחד מהם נטלתי אפי' כשהלכתי
מוזקן למגרים והרכנתי את אשתי ואת בני
על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם
לא נטלתי אלא משלי שחרית לשון ארמי כך
נקראת אנגריא של מלך שחור: (טו) והם
עדתך: (י) והקרבתם איש מחמתו החמשים
ומאתים

באור

(טו) אל חפן אל מנחתם, ז"ל הרמוזין, אינו ככון בעיני שיהי על הקטורה (כמו שפירש"י)
כי דתן ואכירס לא היו בתוך הכועדים להקטיר קטורת, אבל פשוט כי בעבור שהיו אלה דומים
בכהונה להקריב קרבן, אמר משה אל תפן אל קרבן שיקריבו לפניך ואל התפלה שיתפללו לך,
כי כל הקרבנות גם התפלה יקראו מנחה בכתוב, וגם אמר אונקלוס קרבנהון, אחיה דבר
שיקריבו לפניך ע"כ: תפן, עתיד בבנין הקל עגורת כל"ה, הראוי תפנה, ובחמרון ה"א
השרש כאמר ויקריבו וקריבו ולפעמים איתן בבר', ותכל כל עבודת (שש' ל"ט ל"ט),
ונפן ונעל (דברים ג' א'): לא חמור אחד מהם, לא חמור של אחד מהם
נטלתי. (רש"י), וכבון הוא כי כונת החמור שלא ינחא גם אחד מישראל שיכול לענות
במשה אחיה שיק עולה כונתו, ע"ד שאמר שמואל לכל העם, הכני ענו בי וגו' את שור מי
לקחתי וחמור מי לקחתי (ש"א י"ב ג'), וכן ת"א חמורא דחד מנהון, וכן מתורגם כל"ה, והלא
כרמב"ן ורשב"ם שפירשו שאלת אחד היא תואר על חמור ובאורו אפילו חמור אחד לא נשאתי
מהם, מה שלא היה כונת החמור, כי עקר דבריו היו להצטרק משול וחמם בכלל, יהיה קטן
או גדול, גם היה ראוי להיות מלת אחד בטעם מפסיק כזה שלא חמור אחד מהם
נשאתי והוכחת הרשב"ם, שהיה לו לכתוב אחד כלו פת"ח, אינה מכרע"ל כל כך, (עיי' עיי'
בדקדוק מלת אחד בפ' תולדת בפסוק כמעט שכב אחד העם וגו'): ולא הרעתי אח אחד
מהם, באוס רעה, וכיון כזה על מה שאמרו כי תשתרר עלינו, אמר במה אני נשתרר עליה,
כי נעולם לא לקחתי מהם חמור לעשות נרכי כי זה משפט המלוכה, כמו שאת חמורוכס יקס
ועשה לוולחכתו (ש"ח ט"ו), ולא הרעתי את אחד מהם לשמו במרכבתי כאשר יאות למלך
(חדברי הרמב"ן): (טו) ויאמר משה אל קרח, כבר אמר לו כן, ושעור הכתוב, וכאשר
אמר

קרח טו

חרגום אשכנזי צו

וַנְהַתֵּם עַל־יְהוָה קְטֹרֶת
וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ
מִחֶתְרוֹ חֲמוּשִׁים וּמֵאֲתִים
מִחֶתֶר וְאֶתֶר וְאֶהֱרֹן אִישׁ
מִחֶתְתּוֹ: יט וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ
וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אִשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם
קְטֹרֶת וַיַּעֲמֵדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וּמֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן: יט וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם
קָרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה
אֶל־כָּרְהֵעֵדָה: ס שְׁלִישִׁי כַּיּוֹדֵבֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן
לֵאמֹר: כא הִבְדַּלְוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה

לעגטע רויכווערק דארויף ,
אונד קרינגט יעדער זיינע
פפאנגע פאר דען עוויגען ,
צווייא הונדערט אונד פונפציג
פפאנגען : דוא אונד אהרן
אויך יעדער זיינע פפאנגע :
(יט) זיא נאמען יעדער זיינע
פפאנגע , לעגטען פייאר
הוינין , טראגטען רויכווערק
דארויף : אונד שטעללעטען
זיך פאר דען איינגאנג דען
שטיפטזעל טו , וויא אויך
משה אונד אהרן : (יט) קרח
בראכטע דיא גאנצע געמיינע
ווידער זיא צוזאמען , פאר
דען איינגאנג דען שטיפטזען
צעלטו : דארויף ערשין דיא
העררליכקייט דען עוויגען
דער גאנצן געמיינע : (כ) אונד
דער עוויגע רעדעטע מיט
משה אונד אהרן , אונד
שפראך : (כא) טרענגעט אויך
פאן

הזאת

חרגום אונקלוס

רש"י

ותתנו עליהן קטורת בוסטין ותקרבון
קדם יי גבר מחתיתיה טאתן וחטשין
מחתין ואת ואהרון גבר מחתיתיה :
(יט) ונסיכו גבר מחתיתיה ויקבו
עליהן אשתא ושיאג עליהן קטורת
בוסטין וקטו בתרע טשכן זמנא ומשה ואהרון : (יט) ואכנש עליהן קרח ית
בלכנשתא קתרע טשכן זמנא ואתגלי וקרא דיי לבלכנשתא : (כ) וטליל יי
עס־טשה ולאהרון לטיטר : (כא) אתפרשו טגו כנשתא

ומאחיס איש שכס : (יט) ויקהל עליהם קרח
בדברי ליכמו כל הליל הוא הלך אלל השכטי
ופתה אותן ככנורין אתם שעלי לבדי איני
מקפיד איני מקפיד אלל בשביל כלכס אלל
בלין ונוטלין כל הגזולות לו המלכות ולאחי
הסכונה עד שנתפתו כלם : וירא כבוד ה' בא
בעמוד
בוסטין וקטו בתרע טשכן זמנא ומשה ואהרון : (יט) ואכנש עליהן קרח ית
בלכנשתא קתרע טשכן זמנא ואתגלי וקרא דיי לבלכנשתא : (כ) וטליל יי
עס־טשה ולאהרון לטיטר : (כא) אתפרשו טגו כנשתא

הרא

באור

אשר משה לקרח היו לפני ה' וגו', כן עשו ולקחו איש מחתו : (יט) ויקהל עליהם , על משה
אהרן : אה כל העדה , גם שאר השכטים נתפתו בדבריו , וכן פרש"י : וירא כבוד ה'
עמוד העץ : (כא) כרגע , כשיעור רגע : (כב) אלהי הרוחח , יודע לבות בני האדם
ומכיר

וְזָאת וְאֵכְלָהּ אַתֶּם כָּרְגַע :
 כִּי וַיִּפְּרוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל
 אֱלֹהֵי הַרְוֵחַת לְכָל-בֶּשֶׂר הָאִישׁ
 אַחַד יַחְטֵא וְעַל כָּל-הָעֵדָה
 תִּקְצֹף : ס כִּי וַיְדַבֵּר יְהוָה
 אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר : כִּי דַבֵּר אֶל-
 הָעֵדָה לֵאמֹר הִעָרְוּ מִסָּבִיב
 לְמִשְׁכַּן-קִרְחַת דָּתָן וְאַבִּירָם :
 כִּי וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיִּלֶּךְ אֶל-דָּתָן
 וְאַבִּירָם וַיִּלְכּוּ אַחֲרָיו וַקְנִי

ישראל

פֶּאָן דִּיזֵער געמיינע : דאָס
 אַיך ויא אויגענבליקליך פֿער-
 טילגע : (כב) זיין פֿיעלען
 אויף איהר אנגעזיכט , אונד
 שפראַכען : גאַטט ! דער דוא
 זיין גאַטט ביזט אַללער
 גייזער , אַללעז פֿליישען :
 זוען איינר זינדיגט וואַללטעזט
 דוא איבער דוא גאַנצע גע-
 מיינע צירנען ? (כג) וואַרויף
 דער עוויגע שפראַך צו משה :
 (כד) זאָגע צור געמיינע :
 ענטפֿערנט אייך רינגואומ-
 הער פֿאָן דער וואַהנונג קרח
 דתן אונד אבירם : (כה) משה
 שטונד אויף אונד גינג צו דתן
 אונד אבירם : אונד דיין
 אַלטעטען

תרגום אונקלוס

רש"י

הָדָא וְאַשְׁצִייתְהוֹן כְּשַׁעָה : (כב) וַנִּפְּלוּ
 עַל-אַפֵּיהוֹן וַאֲמָרוּ אֶל אֱלֹהֵי הַרְוֵחַת
 לְכָל-בֶּשֶׂרָא גְבָרָא חַר-יִיחֹב וְעַל כָּל-
 כְּנִשְׁתָּא יְהִי רִגְזָא : (כג) וַיִּלְכֵּל יְיָ עִם
 מֹשֶׁה לְמִיטָר : (כד) מְלִיל עִם-בְּנִשְׁתָּא
 לְמִיטָר אֶסְתַּלְקוּ מִסְחֹר-סְחֹר
 לְמִשְׁכַּנְא דְקִרְחַתָּן וְאַבִּירָם : (כה) וַקְנִי
 מֹשֶׁה וְאוֹל לְוֹתְדָתָן וְאַבִּירָם וְאוֹלָג
 בְּתַרְוַהִי סָבִי

ישראל

בעמוד ענין : (כב) אל אלהי הרוח' יודע
 מחשבות אין מדתך כמד' בשר ודם מלך בשר
 ודם סמחה עליו מקב' מדינה אינו יודע מי
 הסוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכול' אבל
 אתה לפניך גלויות כל העשבו' ויודע אתה
 מי הסוטא' האיש אחד' הוא הסוט' ואתה על
 כל העדה תקטוף' אמר הקב"ה יפה אמר'
 אכי יודע ועודיע מי סטאומי לא סטא :
 (כד) העלו וגו' כתרגומו הסתלקו מסביבו'
 משכן קרח : (כה) ויקם משה' כסנו' שיסאו
 לו

באור

ומכיר מי הוא אשר חטא לו : האיש אחר יחטא , האיש אחד הוא הסוטא ואתה על כל העדה
 תקטוף' (רש"י) , כונתו כמה שהוסיף מלת הוא , שהה"א בעלת האיש אינה לתימה , כי נקוד
 ה"א התימה בשו"א ופת"ח ולפני אות גרוכית בפת"ח לבד , כאשר הזכרתי למעלה , אבל היא
 ה"א הידיעה שנקוד שלה בפת"ח ודגש אחריה , ולפני אות גרוכית יסתנה לקמ"ץ לתשלוס הדגש,
 ושעורו וכי בשביל איש אחד אשר חטא תקטוף על כל העדה , והתימה מוכן מענינו אף בלא ה"א
 התימה : (כד) העלו מסביב למשכן קרח וגו' , הנכון שהיה לקרח אהל לאדם שלו ולרכושו
 חסוק וממנה הלויס אבל אהלי דתן ואבירם' (מדברי ראב"ע) , וכונתו שקרח ענמו לא כבלע
 עמם רק האהל וכל אשר בו , כמו שנפרש : (כה) וילך אל דתן ואבירם , אולי יסודו בתשובה
 ולא יענשו . (רש"י) , וגם תיב"ע הוסיף לבאר ואזל לאוכחא לדתן וגו' , ויתכן שהלך אליהם
 לבית

קרח טז

תרגום אשכנזי צו

ישראל: טו וידבר אל העדה
לאמר סורו נא מעל אהלי
האנשים הרשעים האלה ואר-
תגעו בכר אשר להם פן
תספו בכל חטאתם: כו ויעלו
מעל משכן קרח דתן ואבירם
מסביב ודרתן ואבירם יצאו
נצבים פתח אהליהם ונשיהם
ובניהם ומפם: כח ויאמר משה
בוארת תדעון כי יהוה שלחני
לעשות את כל המעשים
האלה כי לא מלבי: כט אם-

אלטעווען ישראל'ז פאלגטען
איהם נאך: (כו) ער רעדעטע
דיא געמיינע אן, אונד
שפראך: ווייכט דאך פאן דען
געצעלטען דיוער פֿרעפעל-
דאפטען מענשען, אונד
ריררט ניכטו פאן דעם
איהריגען אן: איהר קאנטעט,
דורד דיא גראסע איהרער
זינדען, מיט אומקאממען:
(כז) זיא ענטפערנטען זיך
רינגזאומהער פאן דער וואה-
נונג קרח, דתן אונד אבירם:
דתן אונד אבירם אבער
טראטען פאר דען איינגאנג
איהרער צעלטען, נעכוט
איהרען ווייבערן, גראסען
אונד קליינען קינדערן:
(כח) משה שפראך: דאראן
זאללט איהר ערקעננען,
דאס מיך דער עוויגע גע-
זאגט האט, אללע דיוע האנדלונגען צו פֿערריכטען: אונד דאס איך זיא ניכט אויך
אייגעס הערצענוטריבע געטראן האבע: (כט) ווען

כמות

תרגום אונקלוס

ישראל: (כו) ומליל עם פֿנשטא
למיטר זורו בען מעלוי משכנא
גובריא תביא האליו ולא תקרבון
בכלדי להון דלמא תלקון בכל
חזביהון: (כז) ואסתלקו מעלוי
משכנא דקרח דתן ואבירם מסחור-
סחור ודתן ואבירם נפקו קימין פֿתרע משכנייהון ונשיהון ובניהון ומפליהון:
(כח) ואמר משה כדא תדעון אריי שקחני למעבד ית בל עובריא האליו
ארילא מרעותי: (כט) אם

רשי

לו פנים ולא עשו: (כו) ינאו נצבים בקומה
זקופה לחרף ולגדף כמו ויתוכב ארבעים יום
דגלית (שמואל א' י'): ונשיהם ובניהם וטפם
בא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי בית דין
של מטה אהרן עוכשין אלא עד שיביא ב' שערות
וב' של מעלה עד עשרים שנה וכאן אבדו
אף יונקי שדים: (כח) לעשות את כל המעשי'
האלה

סחור ודתן ואבירם נפקו קימין פֿתרע משכנייהון ונשיהון ובניהון ומפליהון:
(כח) ואמר משה כדא תדעון אריי שקחני למעבד ית בל עובריא האליו
ארילא מרעותי: (כט) אם

כמותא

באור

ללוות על שכניו שיסורו, מעל אהלו כאשר יבאר בכתוב הסמוך: (כו) ואל חגעו בכל אשר
להם, שלא תבאו להניל את ממונם וכל אשר להם: בכל חטאתם, בעבור קטאתם:
(כח) אח בל המעשים, אין טעם כל המעשים להקליף הנכורים בלויים וכהנת אהרן אלא
לכלל (4)

כַּמֹּזֶת כָּל־הָאָדָם יִמְתּוֹן אֱלֹהִים
 וּפְקֻדַת כָּל־הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם
 לֹא יִהְיֶה שְׁלַחְנִי: (ב) וְאִם־בְּרִיאָה
 יִבְרָא יְהוָה וּפְצַתָּהּ הָאֲדָמָה
 אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת־
 כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים
 שְׂאֵרֶיהָ וַיִּדְעֶתְם כִּי נִגְזַר
 הָאֲנָשִׁים הָאֵלֹהִים אֶת־יְהוָה:
 לֹא וַיְהִי כַּכֵּלָתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־
 הַדְּבָרִים הַאֵלֹהִים וְהַבְּקָע
 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתִּיהֶם:

דיזע לייטע היר וויא אנדרע
 מענשען שטערבען, אונד
 דאז פֿערהאנגנים אללער
 מענשן איבער זיא פֿערהאנגט
 איזט: זא דזאט מיך דער
 עוויגע ניכט געזאנדעט:
 (ב) ווען אבער דער עוויגע
 עטוואז נייאען דערפֿאר
 ברינגט, דאס נעמליך דיא
 ערדע זיך אויפֿטהוט, אונד
 זיא, זאמט אללעס איהריגן,
 פֿערשריינגט, דאס זיא
 לעבענדיג אין דיא גרופֿט
 זינקען: זא ווערדעט איהר
 ערקענגען, דאס דיזע לייטע
 דען עוויגען ערצירנט האבען:
 (ג) ער האטטע דיזע ווארטע
 קיים אויזגעערעדעט: זא צער=
 רים דער ערדבאדען אונטער
 איהנען: דיא

ותפתח

תרגום אונקלוס

רש"י

כַּמֹּזֶת אֵת כָּל אֲנָשָׁא יִמְתּוֹן אֱלֹהִין
 וּפְקֻדַת כָּל אֲנָשָׁא יִפְקֹד עֲלֵיהוֹן
 לֹא יִי שְׁלַחְנִי: (ב) וְאִם־בְּרִיאָה
 יִבְרָא יְהוָה וּפְצַתָּתָר אֶת
 יְהוָה וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵרֶיהָ
 וַיִּדְעֶתְם כִּי נִגְזַר הָאֲנָשִׁים
 הָאֵלֹהִים אֶת־יְהוָה:
 לֹא וַיְהִי כַּכֵּלָתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־
 הַדְּבָרִים הַאֵלֹהִים וְהַבְּקָע
 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתִּיהֶם:

האלה שעייתי על פי הדבור לתת לאהרן
 כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואלו כפי נשיא
 הקהתי: (בט) לא ה' שלחני אלא אני עשיתי
 הכל מדעתי ונדון הוא חולק עלי: (ל) ואם
 בריאה חדשה יברא ה' להמית אותם במיתה
 שלא מת בה אדם עד הכה ומה היא הבריאה
 וכמה האדמה את פיה ותבלעם אז וידעתם
 כי

גַּבְרִיאֵל הָאֱלֹהִים קָרַע־וּ: (ג) וַיְהִי כַּכֵּלָתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־
 הַדְּבָרִים הַאֵלֹהִים וְהַבְּקָע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתִּיהֶם:

באור

לכלל המעשים אשר עשה משה לעיני כל ישראל, וזה טעם לא ה' שלחני להוציאם מארץ מצרים,
 כי תחלת בואת הנביא תקרא שליחות, כענין את מי שלח ומי ילך לטו וכן רבים. (מדברי
 רמב"ן): (ל) ואם בריאה יברא, כבר הוזכר בנאור בראשית, שהנחה הראשונה של המלה
 הזאת על ההוצאה מן האפס אל היש, וכן מתורגם בל"א, וכן כתב הרמב"ן, כי אין אצלנו
 יולה תורה על זה זולתי המלה הזאת, ומה שכתב הראש"ע וכבר נבקעו מדינות רבות וירדו
 הדרים בהן שאולה, אינו ראוי כי ענין בקיעת הארץ אינו מחודש, אבל שתפתח ותסגור מיד
 כאדם הפותח פיו לבלוע ויסגור אתו אחריו בלעו זה הדבר נתחדש ביום ההוא, כי הבקיע' שנעש'
 פעמים רבים שאר פתוחה, גם יעלה הנקע מים ע"כ, ובלעדי זאת וכי אין בריאה חדשה,
 שתשמע

קרה טו

תרגום אשכנזי צח

לֹא וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ
וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת-בֵּיתֵיהֶם וְאֶת
כָּל-הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֶרֶחַ וְאֶת
כָּל-הַרְכֹּשׁ: לֹא וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל-
אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וְתַבְסָם
עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ
הַקְּהָל: לֹא וְכָל-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
סָבִיבֵתֵיהֶם נָסוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ

(לב) דיא ערדע אָפֿנעטע זיך
אונד פֿערשלאַנג זיא ,
זאמט איהרען פֿאַמיליען :
אַללע לייטע , דיא קרח אָף
געהאַרטען אונד אַללעזנט :
(לג) זיא זאַנקען נעמליך ,
זאמט אַללעם איהריגען ,
לעבענדיג אין דיא גרופֿט :
דיא ערדע בערעקטע זיא ,
אונד זיא פֿעכשוואַנדען
אוינדער פֿערזאממלונג :
(לד) גאַנץ ישראל , דיא אום
זיא הער וואַרען , פֿלאַהען
בייא איהרעם געשרייא , רען
זיא דאַכטען , דיא

פן

תרגום אונקלוס

רש"י

כי נאלו הם הקב"ה ואני מפי הנבירה אמרתי
ורטיטו פידשו אם בריאה פה לארץ משת ימי
בראשית מוטב ואם לאו יברא ה' הפה לכאן :
(לד) נסו לקולם . בשביל הקול היוצא על
בלעתן :

וּתְפַתַּח אֶרְעָא יַת פּוּמָה וּבְלַעַת יַת חוּן
יַת אִינִישׁ בְּתִיחוּן וַיִּת כָּל אֲנָשָׁא דִּי
לְקֶרַח וַיִּת כָּל קְנִינָא : (לג) וּנְקַתּוּ
אִינוּן וְכָל-דִּי לַחוּן כַּד חִיּוּן לְשִׁאוּל
וּחִפַּת עַל-יַחוּן אֶרְעָא וַאֲבָדוּ מִגּוֹ קְהָלָא : (לד) וְכָר יִשְׂרָאֵל דִּי בְּסַתְרֵי-יַחוּן
עַרְקוּ לְקַלְחוּן אַרְי אַמְרוּ

(לד) וְכָר יִשְׂרָאֵל דִּי בְּסַתְרֵי-יַחוּן
דלמא

באור

שתשמע הארץ בקול אדם לפני' את פיה כאשר יורה ובמקו' שיורה ותבלע חיים את הקמיו' עליו :
ופצחה, ופתחה: וירדעם כי נאצו, אז תדעו שכל המעשים האלה ע"פ ה' עשיתי ולא מלבי, והאנשים האלה נאלו את ה' ולא אותי: (לב) ואח כל האדם, עבדים ושפחות שהיו לקרח, כי אינו רומז על זרעו דכתיב ובני קרח לא מתו כי הי' בדיקים וטובים, ולא הי' לו בנים וכנות קטנים כי לא הזכיר הכתוב בקרח טף' (רמב"ן): (לג) וירדו, יתכן שהמאמר הזה הוא ביאור על הכתוב שלמעלה שאמר ותבלע אתם, ומבאר איך היתה ענין הבליעה, שירדו חיים שאולה ואח' כסתה עליהם הארץ: (לד) נסו לקולם, בעבור קולם: (לה) את החוטשים ומאחיים איש, ה"א המעשים מושכת עמנו ואחרת עמה, (ראב"ע), ירבה כלאו כתיב הקמיו' והמאחיים איש, ויתכן שנחסר ה"א הידיעה כתיבת מאחיים, בעבור היות המספר מורכב עמז' ועשרו', ואין להפריד ביניהם, (עיי' בפ' נשא), והנה נמצא בענין הזה דעות שונות כי י"א שקרח מהנבלעים הי' והעד ותבלע אותם ואת קרח (להלן כ"ו י') וי"א כי נאסף הי' והעד ואת קרח נמות העדה באכול האש (שם), לכן אמרו חז"ל שנאסף וכבלע, וכ' הראב"ע ולפי דעתי מלא נבקע רק מקום דתן ואבירם, וקרח היה עומד עם מחמתו עם אהרן ועם נשיאי העדה מקריבי הקטור', ופי' הפסוק ואת קרח אינו דבוק עם ותבלע אותם רק עם נמות העדה ע"כ. הנה עם שנבראו נראים דברי אמת לפי פשט המקרא שקרח בתוך מקריבי הקטרת היה, כי לא הזכר בבליעתם רק דתן ואבירם והרכוש אשר לקרח, גם המאמר במליכתו אמר תפתח חן ותבלע דתן ותכס על עדת אבירם (תהלים ק"ו י'), אך מה שאמר שאלת ואת קרח דבוקה עם נמות העדה אינו לפי כונת מניח העצמים, כי העפחח תפת ואת קרח מפסיק יותר מן התביר

פִּן־תִּבְרָעֵנוּ הָאָרֶץ : לֹא וַיֵּשׁ
 יֵצֵאָה מֵאֵת יְהוָה וְהֵאֱכַל אֶת־
 הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי
 הַקְּטֹרֶת : ס יז א וַיְדַבֵּר יְהוָה
 אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר : ב אָמַר אֶל־
 אֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַזֹּכֵחַן וַיִּרֶם
 אֶת־הַמִּזְבֵּחַת מִבֵּין הַשְּׂרָפָה
 וְאֶת־הָאֵשׁ וְרַחֲלֵהּ לֵאמֹר כִּי
 קָדְשׁוֹ : ג אֶת־מִחְתֹּת הַחֲטָאִים
 הַזֹּאֵלָה בְּנַפְשֹׁתָם וְעִשׂוּ אֹתָם

דיא ערדע קאנטע אונז מיט
 פֿערשלינגען : (לה) אונד איין
 פֿיאר פֿוהר אויז פֿאן דעם
 עוויגען : אונד פֿערצעהרטע
 דיא צווייא הונדערט אונד
 פֿונפֿציג מאן , דיא דאז
 דויכווערק דארגעבראכט
 האטטען :
 יז (ה) דער עוויגע רעדעטע
 מיט משה אונד
 שפראך : (ו) זאגע דעם
 אלעזר , וָהֵן דעו פֿריוטער
 אהרן , דאס ער דיא פֿפֿאנגען
 אויז דעם בראנדע האַרע ,
 אונד דאז פֿיאר רוערויז
 ווערפע : דען זיא זינד איין־
 מאל געהייליגט : (ג) נעמליך ,
 דיא פֿפֿאנגען דויער זינדער ,

רקעי

דיא אן איהרעם אונטערגאנגע ועלכזט שולד זינד : מאן זאלל זיא צו

תרגום אונקלוס

רש"י

דלִקְטָא תִּבְרָעֵינָנָא אֶרְעָא :
 (לה) וַאֲשֶׁתָּא נִפְקַת טֹן קָרָם יי
 וַאֲכַלַּת יַת טָאָתָן וְחִמְשִׁין נִקְרָא
 טִקְרָבֵי קְטֹרֶת בּוֹסִטָא :
 יז (ה) וַמְלִיל יי עִם טִשָׁה לְמִיטָר :

יז (ב) ואת האש שנתק המחתות : זרה
 הללה - לארץ מעל המחתות : כי
 קדשו המחתות ואסורין בהנאה שהרי עשאו
 כלי שרת : (ג) החטאים האלה בנפשותם
 שנעשו פושעים בנפשותם שנתלקו על הקב"ה :
 רקעי

(ו) אָמַר לְאֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן פִּהֵנָא וַיִּפְרִישׁ יַת־מִחְתֵּינָתָא טִבּוֹן יְקִירֵיא וַיִּת
 אֲשֶׁתָּא יִרְחִיק לְהֵלָא אַרְי אֶתְקַרְשָׁא : (ג) יַת־מִחְתֵּינָתִי תִּכְבֵּיא הָאֵלִין דְּאֶתְחִיבֵנָא
 בְּנַפְשֵׁינָהוֹן וַיַּעֲבְדוּן יַתְהוֹן

רדידיון

כאור

התביר שנמלו' ותבלע אותם , ועוד שהיה הפעול ואת קרח חסד הפעול , ונפלאתי על הרב ו'
 שהביא הכתוב הווא לעד על דברי האומרים שקרח ין הנשרפים , ואולי יתכן פי' ואת קרח ואת
 אשר לקרח , ר"ל אנשי ביתו ודכשו :

יז (ב) ורה הלאה , טוי במקום עתיד , כי הדבור היה אל משה שיצוה לאלעזר לעשות כן
 וכן אמר וירם כל"ע , וכן ת"א ירחיק להלא וכן מתורג' כל"א : כי קדשו , כי אחר שהקריבו
 לשם על פי משה , הנם קדושים , וראה שהיינה בזהל מועד לעולם (הרמב"ן והראב"ע)
 (ג) את מחתות החטאים , על שאמר במאמר הקודם וירם את המחתות , הולך ומבאר שק
 מקטות החטאים האלה וגו' : ועשו אותם , רקעי פחים , פירש' טסין מרודין
 טיכניש